

Становище

от проф. д-р Емил Георгиев Константинов

Варненски свободен университет, международно право и международни отношения

за придобиване на научната степен „доктор на науките” по професионално направление 9.1. Национална сигурност с кандидат Тодор Панайотов Коларов с дисертационен труд „Сигурността в смесените договори на ЕС”

Предмет на изследване в труда са смесените договори на ЕС. Авторът си е поставил задача да анализира отражението, което имат смесените договори върху сигурността в рамките на ЕС на наднационално ниво (за ЕС), национално ниво (за държавите членки, вкл. за Р. България) и на индивидуално ниво (частно правни субекти – физически и юридически лица).

Научната значимост на тази проблематика, която се явява гранична между правото и сигурността, е продиктувана от дефицита на цялостен подход при разглеждането на въпросите на сигурността с оглед на развитието на правната рамка в специфичната област на смесените договори на ЕС. В научно и в практическо отношение изследването е значимо, тъй като у нас, както в правната доктрина, така и в сигурността и отбраната, смесените договори остават извън ползрението на изследователите, а те не са пренебрежим източник на правото на ЕС, нито по значение, нито по обем. Разгледаната тема е свързана с въпроси, които не са предмет на по-обстойно изследване у нас, но които от десетилетия са дискуссионни за изследователи в други държави членки на ЕС. С предложения труд се запълва съществена празнина в правната литература. Смесените договори са част от правната рамка на ЕС от самото му възникване. Както в миналото, така и днес те не получават еднозначна оценка поради редица предизвикателства, свързани с тяхното приложение. Изясняването на изследваната от автора проблематика е от научно и от практическо значение за сключването и прилагането на смесените договори като част от правото на ЕС, а също и от гледна точка на създаването на повече сигурност.

Значима от научна и от научно приложна гледна точка е основната теза, която се разработва в труда, а именно че настоящият режим на смесените договори на ЕС не произвеждат сигурност и се нуждае от промяна най-малко в три насоки, а именно –

повишаване на предвидимостта, демократизиране и повишаване на ефикасността. Според автора този дефицит на сигурност намира проявление на всяко от разглежданите в труда нива: наднационално (за ЕС), национално (за държавите) и индивидуално (за частноправните субекти). Това е вярно както в рамките на ЕС, така и за неговите партньори и международни организации, в които Съюзът (сам или чрез държавите членки) и държавите членки са членове.

Научно-практически е обоснована целта на изследването, а именно да се идентифицират онези аспекти на смесените договори, които допринасят за несигурност и да се предложи вариант за преодоляването ѝ. За постигането на тази цел авторът обосновано си поставя следните задачи:

1. да се идентифицират нормативни разпоредби, включително в конституционния фундамент на ЕС, и съдебна практика на Съда на ЕС, които поставят предизвикателства в изследваната сфера;
2. да се предложат промени в нормативната база;
3. да се идентифицират установени практики, които поставят предизвикателства в изследваната сфера;
4. да се предложат промени в горните установени практики;
5. като се напуска чисто теоретичния подход, авторът прави опит да идентифицира, от практическа гледна точка, обозрим времеви отрязък, в който промяната, ако не изцяло, то частично, може да бъде изпитана и осъществена.

Избраната методология и методика на изследване в труда съответства на поставената цел и задачи на дисертационния труд. Използван е дедуктивния метод, особено при дискусиите отнасящи се до ОВППС. Широко приложение намира обаче и индуктивният метод, използван при анализа на темата за сигурността като се започне от отделния индивид и се премине към ефекта върху общностите и държавата. В труда се прилага също така сравнителния метод, преди всичко при анализ и използване на становища на други изследователи, на нормативната уредба, съдебна практика, както в ЕС, така и в държави извън ЕС, а също и съдебна практика на съдебни органи към международни организации. С помощта на този метод авторът извежда основните

съществуващи в теорията групи становища относно изследваните въпроси. Сравнителноправният метод е застъпен при сравнение на уредбата на международни договори, попадащи в категорията на смесени договори на ЕС, в други държави и ефектът им върху сигурността. Индуктивният и дедуктивният метод, анализът и синтезът се използват във всички части на изследването и те спомагат за индивидуализиране на проблемите и в същото време за извеждане на обобщенията и заключенията. Дисертационният труд използва и други методи, които спомагат за постигането на поставените от автора цели и задачи на дисертационния труд като синтеза, историческия метод, системния метод.

В труда се съдържат научни и научно приложни приноси.

Към тях причислявам приноса на автора към дискусиата по темата за смесените договори на ЕС и сигурността в България.

В по-широк план, разглеждането на темата за човешката сигурност през призмата на несигурността създадена поради установения режим на смесените договори от системата на СТО в ЕС също е новост. Тя развива в нова насока темата за правата на частноправните субекти, което е предмет на изследване в международната теория.

Приносен елемент е систематизираното обсъждане на ефекта на Брекзит върху смесените договори. Особено значение имат предложенията за рационализиране на уредбата на смесените договори от гледна точка на опита, който предстои да се натрупа от процеса на напускане на ЕС от страна на Обединеното кралство. В тази връзка, особено значение има дискусиата по аспекта „демократизация на смесените договори“ и прякото свързването на темата с демократичния дефицит в ЕС.

Конкретен приносен елемент в изследването е актуализиране на дефиницията за смесен договор на ЕС на Heliskoski. Така тя отразява измененията след Лисабонския договор, като акцентира на значението на т. нар. „нов“ тип смесени договори. При тях част от договора попада в сферата на Общата външна политика и политика на сигурност (ОВППС).

Конкретен приносен елемент е обобщението на различните класификации на смесените договори. В главата „Типология на смесените договори на ЕС“ са обединени, каталогизирани и допълнени класификационните признаци установени от Shermers, Rosas, Maresceau и други, като са добавени класификационни критерии.

Конкретен приносен елемент е сравнителният анализ на съдебната практика на Съда на ЕС с тази на Върховния съд на САЩ и изводите за установения режим, отнасящ се за директния ефект и индиректното приложение на договорите от системата на СТО, който пряко влияе върху индивидуалните икономически права.

Конкретен приносен елемент е налице в анализа на ефекта на съдебната практика на Съда на ЕС върху привидно запазената без промяна ОВППС при тълкуване на „смесените договори от нов тип“. Принос са и конкретните предложения направени за подобряване на практиката и на правото на ЕС, отнасящи се до смесените договори.

По дисертационния труд авторът има 8 публикации, направени в авторитетни научни издания.

В пожелателен план имам бележка, която се отнася до подобряване на баланса между заглавието на труда и неговата структура. Сигурността е основен елемент на заглавието. Но тя не е отразена адекватно в структурата на дисертационния труд и на нея не са посветени глави и части от тях. Те се отнасят до смесените договори.

В заключение давам положителна оценка на дисертационния труд на Тодор Панайотов Коларов на тема „Сигурността в смесените договори на ЕС“ и предлагам на автора да се присъди научната степен „доктор на науките“.

Дата

Подпис